

Snemmtæk íhlutun, skólaforðun, lausnir

Raddir lífsins eru margar. Skólaforðun, áskoranir , úrræði – Ráðstefna BUGL 2023

Jöfn tækifæri til náms

✓ Verkfærin eru til staðar

- ✓ Skimanir á heilsugæslu
- ✓ Mannauður
- ✓ Matstæki á öllum skólastigum
- ✓ Fræðsla til foreldra/forráðmanna
- ✓ Heildstæð skólastefna
- ✓ Skilgreining á hugtökum: Snemmtæk íhlutun, málörvun, leikurinn, lærdómssamfélag, læsi í víðara samhengi.....
- ✓ Aðgerðaráætlun
- ✓ Samvinna fagstétta – teymisvinna
- ✓ Tengsl við háskólasamfélagið, rannsóknir og þeirra sem að vinna beint með börnin
- ✓ Gróskuhugarfar . Allir geta lært
- ✓ **Forvarnir. Snemmtæk íhlutun, fræðsla, íhlutun við hæfi, samvinna fagstétta, þróunarvinna, allir sem vinna með börnum ábyrgir, fagleg forysta, mannauður, lausnateymi**

Snemmtæk íhlutun - af hverju ?

Fyrstu sex árin í lífi barns er hægt að hafa mikil óbein áhrif á starfsemi heilans, þar sem starfsemi hans er á þessu tímabili mjög sveigjanleg og ósérhæfðari en síðar verður (Weitzman og Greenberg, 2002; Tryggvi Sigurðsson, 2006).

Hugmyndafræði snemmtæktrar íhlutunar gengur út á það að byrja nógu snemma með markvissa þjálfun eða kenngslu til að draga úr námserfiðleikum eða jafnvel koma í veg fyrir þá.

Hægt að greina jákvæð áhrif þjálfunar á virkni heilastöðva með réttri örvun (Kahmi og Catts, 2012; Hrafnhildur Ragnarsdóttir, 2015).

Málörvun þarf að vera skilgreind út frá mati á málþroska, vali á viðeigandi málörvunarefni, réttum málþáttum og mati á árangri.

Málið er verkfæri fyrir hugsunina

Greining án íhlutunar skilar takmörkuðum árangri

Hugmyndafræði

- Seinkun í leikþroska og orðaforða getur verið fyrsta vísbending um lestrarerfiðleika.
- Þau börn sem hafa góðan orðaforða hafa forskot þegar kemur að lestrarferlinu, vegna þess að þau hafa fleiri orðmyndir.
- Það skiptir einnig miklu máli að þekkja og vinna markvisst með aðra undirstöðupætti fyrir lestur sbr. hljóðkerfisvitund, málskilning, bókstafi/hljóð og lesfimi.
- Réttar aðferðir snemmtækrar íhlutunar.
- Þetta þýðir að því fyrr sem málþroskafrávik eru greind og skilgreind er hægt að draga úr, eða jafnvel koma í veg fyrir námserfiðleika síðar á lífsleiðinni

Er búið að:	
	✓
Fara yfir bakgrunnsupplýsingar frá foreldrum?	
Fylla út gátlista til frumkönnunar varðandi málakilning, máltjáningar, leik og boðskipti?	
Fara með barnið í 2 ½ árs skoðun Heilsugæslunnar?	
Fá bréf varðandi niðurstöður 2 ½ árs skoðun Heilsugæslunnar?	
Gera foreldrum grein fyrir grunsemdum um stöðu barnsins hvað varðar mál, tal og boðskipti?	
Fá leyfi foreldra til þess að leggja fyrir viðeigandi athugunarlista/gátlista?	
Leggja fyrir viðeigandi athugunarlista/gátlista?	
Fara yfir niðurstöður athugunarlista/gátlista með foreldrum? (skrifleg skil)	
Fá skriflegt leyfi frá foreldrum fyrir ítarlegri greiningu hjá sérfræðipjónustu?	
Útbúa skilgreinda málörvunaráætlun út frá þörfum barnsins?	
Veita foreldrum fræðslu?	
Skrá hvað er gert í málörvunartímum?	
Senda verkefni heim?	
Meta árangur?	

Ásthildur Bj. Snorradóttir o.fl., 2014)

Ásthildur Bj. Snorradóttir, talmeinafræðingur

Samstarf við heilsugæslu-skimanir

PEDS (Parents Evaluation of Developmental Status)

Mat foreldra á þroska barna : Tíu atriða spurningalisti um almenna þroskaframvindu . *PEDS* byggir á viðamiklum rannóknum sem sýnir að það er há fylgni á milli áhyggna foreldra á þroska barna og raunverulegan vanda . Hægt er að nota *PEDS* við reglubundið eftirlit frá fæðingu til átta ára. Athugunin samanstendur af: *PEDS* matsblaði foreldra, stigablaði/túlkunarblaði, Leiðbeiningarhefti um framkvæmd og stigagjöf, handbók (á ensku)

BRIGANCE þroskaskimunarprófið

Hefur verið þýtt og staðfært fyrir 2;6-2;11 ára gömul börn og 4;0-4;11 ára gömul börn . Það skimar eftir frávikum í þroska barna. Prófið skiptist í þrjú svið: Skólafærni/forskólafærni, samskiptafærni og hreyfifærni. Það skiptist í ellefu prófþætti sem gefa eina heildartölu: Prófið metur fín- og grófhreyfingar, málnotkun, orðaforða/málskilning, forlestrarfærni, magnhugtök og þekkingu á persónulegum högum. Prófið samanstendur af: Handbók (á ensku), prófbókum, skráningarblöðum, fylgihlutum (kubbakassa, vaxlit/trélit)

Skrifleg skil frá heilsugæslu - Útbúa eyðublað með niðurstöðum

Lykilatriði í vinnu og leik hjá ungum börnum

UNDANFARI MÁLS – MIKILVÆG STIG Í MÁLÞROSKA

Ætlun (Intent)

Eftirherma

Augnsamband

Að skapa þörf fyrir boðskipti

Samstilling (Co Regulation)

Vinnsluminni

Sjálfstjórn (Regulation)

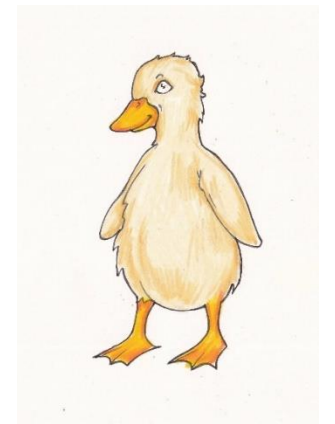
Merkingarbær hljóð

Sameina athygli (Joint attention)

Viðeigandi boðskipti

Að gera til skiptis (Turn taking)

Virkur orðaforði

Lestur byggir á góðum málproska

Undirbúningur lestrarnáms hefst mjög snemma á æviskeiði barnsins. Barnið byrjar að undirbúa lestur um leið og það byrjar að hjala og mynda fyrstu hljóð, hljóðakeðjur

Hljóð og hljóðakeðjur þróast síðan í það að barnið lærir að mynda merkingarbær orð og setningar

Málproski og læsi – Þróunarverkefni

- Þau börn sem hafa góðan orðaforða hafa forskot þegar kemur að lestrarferlinu, vegna þess að þau hafa fleiri orðmyndir. Það skiptir einnig miklu máli að þekkja og vinna markvisst með aðra undirstöðupætti fyrir lestur sbr. hljóðkerfisvitund, málskilning, bókstafi/hljóð og lesfimi.
- Í þróunarverkefnunum er fjallað sérstaklega um þessa þætti og hvernig má finna börn sem eru í áhættu og beita hagnýtum aðferðum snemmtækrar íhlutunar. Þetta þýðir að því fyrr sem málproskafrávik eru greind og skilgreind er hægt að draga úr, eða jafnvel koma í veg fyrir námserfiðleika síðar á lífsleiðinni
- Leikurinn er alltaf notaður sem mikilvægasta leið barnsins til að læra

Helstu verkþættir

- Umræða og kynning á verkáætlun – verkferlar - fræðsla
- Samstarf við heilsugæslu. Aðgerðaáætlun
- Móttökuáætlun fyrir börn sem eru tvítyngd/fjöltyngd
- Prófanir í leikskóla – þróun í málþroska
- Flokkun á málörvunarefni – kennsluaðferðir
- Íhlutun í málörvun og læsi – vinna í gegnum leikaðstæður
- Uppbygging málörvunarhópa, einstaklingsþjálfun
- Speglnun á málörvunarstundum (eldri börn – yngri börn)
- Sýnikennsla í málörvun. Samstarf fagstétta
- Skráning og mat á árangri
- Samstarf við sérfræðinga og foreldra. Fræðsla og heimavinna
- Samstarf við dagforeldra, starfsfólk bókasafns, frístundaheimila og hvernig er hægt að virkja samfélagið til að taka þátt
- Handbók leikskólans. Sérstaða hvers leikskóla skýr

Afleiðingar málproskafrávika

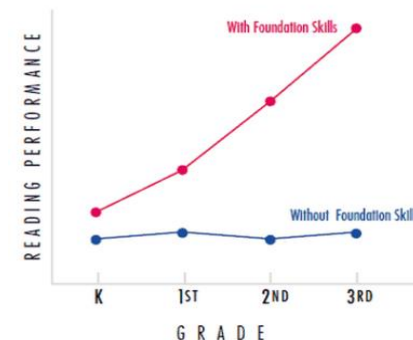
Málproski er undirstaða læsis og alls náms.

Fylgni á milli mælinga á málproska við tveggja og þriggja ára aldur og mælinga á málproska við níu og sextán ára aldur.

Mattheusar áhrif: Börn dragast sífelld meira aftur úr jafnöldrum.

Málproskafrávik skapa erfiðleika við lestur, ritun og textagerð, sem síðar geta leitt til námserfiðleika, félagslegrar einangrunar og hegðunarerfiðleika.

Matthew Effect in Reading

Tvítýngi/fjöltyngi

Niðurstöður rannsókna

- Börn með íslensku sem annað móðurmál eru með helmingi minni orðaforða á íslensku en börn á sama aldri (Hulda Patricia Haraldsdóttir, 2013)
- Íslenskukunnátta fimm ára barna með íslensku sem annað tungumál mun lakari en kunnátta eintýngdra jafnaldra (Hjördís Hafsteinsdóttir, 2020)
- Börn með sem voru að læra íslensku sem annað tungumál fengu helmingi færri, orð á mínútu, færri gagnvirk samskipti, mikið talað við þau í boðhætti og mikið notaðar lokaðar spurningar (Sigríður Ólafsdóttir og Ástrós Þóra Valsdóttir, 2022)
- Það að læra önnur tungumál veldur ekki málþroskafrávikum

Hvað er til ráða ?

➤ Hvað er til ráða – lausnir

[https://mms.is/sites/mms.is/files/haefnirammar_isl_fjolyngd_4 - leikskoli.pdf](https://mms.is/sites/mms.is/files/haefnirammar_isl_fjolyngd_4_-_leikskoli.pdf)

<https://mml.reykjavik.is/2019/05/24/gefdu-10-ekki-bida-byrjadu-strax/>

Mátaðu börnin inn í málpróunina.
Í byrjun er þróunin hin sama.
Síðan læra börnin það tungumál
sem að þau fá sem mest tækifæri
til að heyra og nota

Gefðu 10

Fríða Barney Jónsdóttir

Ekki bíða, byrjaðu strax

Ég geri og segi

Við gerum saman

Barnið gerir

Sýnið barninu áhuga og hálpnið því að endurtaka

Lengið setningar og bætið við orðum

Útbúið myndræna orðabók fyrir barnið

Mikilvæg stig í málþroska

Að uppgötva málið (frá fæðingu til 8 mánaða)

Að geta skipst á boðum (8-13 mánaða)

Að segja fyrstu orðin (12-18 mánaða)

Að geta sett saman orð (18 mánaða - 2 ára)

Einföld setningamyndun (2-3 ára)

Flóknari setningamyndun (3-5 ára)

Orðaforðalisti

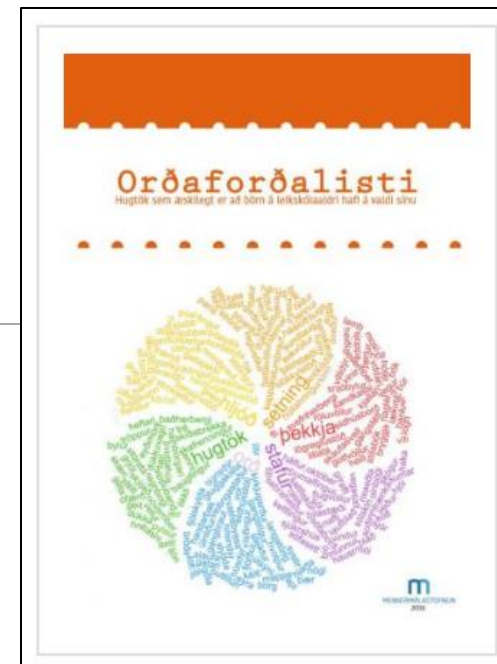
<https://mms.is/namsefni/ordafordalisti>

Ný útgáfa án aldursviðmiða (áður var miðað við 3ja og 6 ára aldur).

Ekki skimun eða mælitæki.

Verkfæri til að hafa til hliðsjónar.

Fá hugmyndir að orðaforða til að vinna með.

Tölum saman – málörvunarkerfi

Fræðilegar forsendur

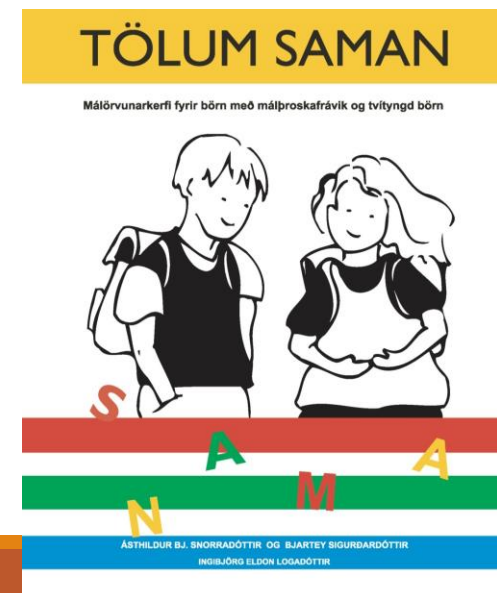
Yfirlit yfir prófanir á leikskólaaldri

Skilgreiningar á hugtökum

Val í málörvunarhópa

Ítarefni og skráningarblað

(Ásthildur Bj. Snorradóttir og Bjartey Sigurðardóttir, 2018)

Niðurstöður lestrarrannsókna

Árangursrík lestrarkennsla þarf að ýta undir fimm þætti:

Orðaforða

Tengsl stafs og hljóðs (umskráning)

Lesskilning (byggir á málskilningi)

Hljóðkerfisvitund

Lesfimi

(National Reading Panel, 2000; Sigrún V. Heimisdóttir og Vin Þorsteinsdóttir, 2009)

SNEMMTÆK ÍHLUTUN
Í MÁLÖRVUN OG LESTARNÁMI
GRUNNSKÓLABARNA

- UPPBYGGING MÁLÖRVUNARHÓPA

SKARÐSHLÍÐARSKÓLI

Málörvunarefni og flokkun eftir málþáttum

- Námsefni til málörvunar var _____ flokkað eftir málþáttum.
- Hver málþáttur fékk lit
- Námsefni merkt með þeim lit sem við á.

Flokkun á málörvunarefni

Málfræði/setningauppbýgging

Frásögn

Heyrnær úrvinnsla og hlustun

Viðeigandi boðskipti

Orðaforði og málskilingur

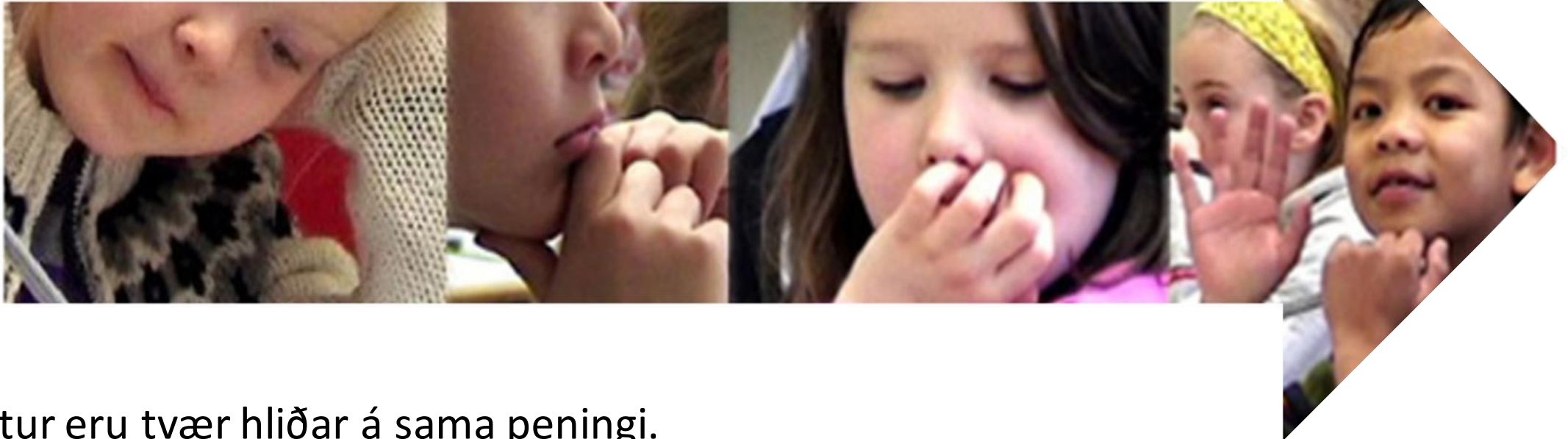

Hljóðkerfi og framburður

Lestrarfærni - lykill að lífsgæðum

Finna þarf hvar á læsis-línunni nemendur eru staddir á og mæta þeim þar. Þannig næst bestur árangur.

En hvernig förum við að því?

Mál og lestur eru tvær hliðar á sama peningi.

Það þarf þ.a.l. að vinna með alla málþætti eftir þörfum ef að fram koma frávik

Matstæki í leikskóla

Orðaskil-málproskapróf (Elín Þ. Þórðardóttir). Orðaforðagátlisti fyrir eins og hálfs til þriggja ára börn. Metur orðaforða barna ásamt beyginga og setningagerð

HLJÓM-2 (Ingibjörg Símonardóttir, Jóhanna Einarsdóttir og Amalía Björnsdóttir). Próf í leikjaformi, sem að kannar hljóðkerfisvitund elstu barnanna í leikskólanum

Íslenski proskalistinn (Einar Guðmundsson og Sigurður J. Grétarsson) Proskalisti ætlaður þriggja til sex ára börnum. Metur getu á mál-og hreyfisviði

Íslenski smábarnalistinn (Einar Guðmundsson og Sigurður J. Grétarsson). Metur hreyfiproska og sjálfsbjörg ungbarna á aldrinum 15-38 mánaða

EFI-2. Málproskaskimun fyrir börn á fjórða ári. Elmar Þórðarson, Friðrik R. Guðmundsson og Ingibjörg Símonardóttir

TOLD-2P-málproskapróf (Phyllis L. Newcomer og Donald Hammill. Íslensk staðfærsla: Ingibjörg Símonardóttir, Einar Guðmundsson, Sigurgrímur Skúlason og Sigríður Pétursdóttir. Prófið metur málskilning og máltjáningu 4;0-8;11 ára barna)

TRAS skráning á málproska ungra barna (Björk Alfreðsdóttir, Hólmfríður Árnadóttir, Hrafnhildur Karlsdóttir, Ingibjörg Símonardóttir og Margrét Tryggvadóttir)

Íslenski málhljóðamælinn. Skimunarforrit í spjaldtölvu sem metur framburð og hljóðkerfispætti (Bryndís Guðmundsdóttir)

Boðskiptareglur Bínu

Undirstöðupættir fyrir boðskipti

Bína lærir að sitja

Bína lærir að passa hendur

Bína lærir að hlusta

Bína lærir að bíða

Bína lærir að gera til skiptis

Bína lærir að muna

Með kveðju,
Ásthildur Bj. Snorradóttir, talmeinafræðingur
Bjarni Þór Bjarnason, myndlistamaður

Meðferðarheldni

Meðferðarheldni (Consistency) er að vera samkvæmur sjálfum sér og halda út aðferð sem byggir á aðerðum sem rannsóknir sýna að skili tilætluðum árangri (Westby, 2004) Það kallast að nota gagnreyndar eða raunprófaðar aðferðir og þær skipta miklu máli í málörvun og allri vinnu með ungum börnum.

Það þarf líka að skilgreina þessar aðferðir úr frá reynslu og sérfræðipækkingu kennara, uppálenda og annarra fagaðila sem skila sér í bættum árangri.

Að búa til skipulag – málörvun Leiðsögn talmeinafræðings

Stýritáknin hennar Bínu

- Sitja, passa hendur, hlusta, horfa, tala, bíða, gera til skiptis, muna

Skipulag: verkefni, röð, val, umbun - Markmið

- Fyrst – svo – síðan. Sjónrænar vísbendingar: Hlusta, spila/leika, bók, muna

Athafnir, tilfinningar, líðan, nám

- Tala um tilfinningar. Hjálpa barninu að fá innsæi inn í eigin vanda.

Barnið veit hvenær tíminn byrjar og endar

- Heilsa og kveðja
- Fara yfir skipulagið
- Rifja upp hvað var gert/endureknig (byrja, búinn)
- **Læra heima: Ráðgjöf/samskipti við foreldra**

Stýrivirkni heilans

Executive function

Samanstendur meðal annars af taugafræðilegum þáttum sem innihalda tengslamyndun, þörf fyrir boðskipti, vinnsluminni, sjálfstjórn, að geta sett sig í spor annarra o.fl

Hún hefur stundum verið útskýrð á þann hátt að þar sé stjórnandateymi heilans staðsett, sem hefur yfirumsjón með allri vitrænni starfsemi sem fer fram í gegnum taugatengingar og samspil á milli á milli mismunandi svæða heilans sem mynda órjúfanlega heild (Hulme og Snowling, 2009)

Uppbygging málörvunarstunda – Leikskólinn Álfaberg

Málörvunarstund

Upphaf

Fara yfir boðskiptareglur Bínu.

Verkefni

1. Hljóðkerfisvitund spil.
2. Afstöðuhugtök.
3. Andstæður í spjaldtölvu.

Að lokum

Tengjumst og þökkum fyrir stundina

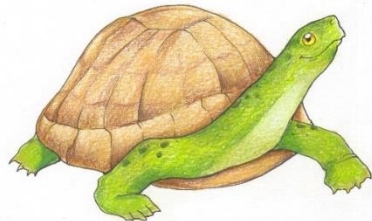
Málörvunarstund

Dæmi um matslista – leikskólinn Bjarkalundur

Eðlilegur málproski 9-12 mánaða Nafn og dags: _____

Málkilningur	Getur	Getur ekki
Lærir ný orð		
Hlustar þegar er talað við það		
Réttir hlut samkvæmt beiðni		
Horfir á fólk sem segir nafn barnsins		
Horfir á hluti þegar þeir eru nefndir		
Tekur þátt í leikjum sem byggja á talmáli (t.d syngja með látbragði)		
Byrja að fara eftir einföldum fyrirælum		
Þekkir nokkra líkamshluta		

Persónur	Notar	Notar ekki
Ég		
Þú		
Þið		
Við		
Minn		
Þinn		
Hans		
Hennar		
Hún		
Hann		
Mamma		
Pabbi		
Afi		
Amma		
Systir		
Bróðir		
Frænka		
Frændi		

Líkaminn	Notar	Notar ekki
Höfuð		
Auga		
Nef		
Munnur		
Eyra		
Enni		
Haka		
Tennur		
Tunga		
Kinn		
Varir		
Háls		
Magi		
Bak		
Hendur		
Fingur		
Þumalfingur		
Litlifingur		

SAMLEIKUR/ FÉLAGSFÆRNI

Aldur 2 – 3 ár

1. Hefur barnið áhuga á að leika sér við aðra? (samhúðunin)
2. Sækist barnið eftir því að hjálpa til við ýmis störf?
3. Á barnið frumkvæði að jákvæðum samskiptum?

Aldur 3 – 4 ár

1. Getur barnið fylgt reglum í leik sem fullorðinn stýrir?
2. Tekur barnið því að ónnur börn sjni því áhuga sem það er sjálft upptekið af?
3. Getur barnið tekið leiðbeiningum með því að herma eftir öðrum?

Aldur 4 – 5 ár

1. Getur barnið tekið þátt í samleik í jafn langan tíma og jafnaðrar (20 - 30 mín.)?
2. Tekur barnið þátt í hlutverkaleik?
3. Fylgir barnið félagslegum leikreglum?

TJÁSKIPTI/SAMSKIPTI

Aldur 2 – 3 ár

1. Lætur barnið að fyrra bragði í ljós þörf fyrir að tjá sig?
Dæmi: með sveigðum, látragi, orðum.
2. Tjáir barnið sig með orðum við aðra að eigin frumkvæði?
3. Getur barnið haldið uppi samræðum, stutta stund í einu (a.m.k. 3 mín.)?

Aldur 3 – 4 ár

1. Notar barnið málið í eðlilegu samhengi við það sem er að gerast?
2. Getur barnið haldið uppi samræðum í dálílla stund (a.m.k. 3-4 mín.)?
3. Getur barnið tjáð óskir sínar, tilfinningar og þarfir með orðum?

Aldur 4 – 5 ár

1. Er ákvæðið samhengi í frásögnum barnsins?
2. Getur barnið tjáð sig skiljanlega og tekið svörum viðmælanda?
3. Getur barnið farið með stuttar visur/gátur?

ATHYGLI / EINBEITING

Aldur 2 – 3 ár

1. Getur barnið beint athygli að ákvæðnu verkefni?
Dæmi: púsla, mála, kúða.
2. Getur barnið haldið athygli við verkefni í dálílla stund (a.m.k. 3 mín.)?
3. Finnst barninu gaman að láta lesa fyrir sig?

Aldur 3 – 4 ár

1. Getur barnið haldið sig við sjálfvalið verkefni.
2. Getur barnið settið kyrrt á sínum stað ef til þess er ætlast?
3. Getur barnið beðið eftir að röðin komi að því án þess að missa athyglina?

Aldur 4 – 5 ár

1. Getur barnið haldið athygli við verkefni í lengri tíma (a.m.k. 20 - 30 mín.)?
2. Getur barnið leikið sér án þess að trulla aðra?
3. Tekur barnið þátt í frjálsum leik líkt og jafnaðrar?

MÁLSKILNINGUR

Aldur 2 – 3 ár

1. Getur barnið bent á algenga hluti?
Dæmi: Búi, dúka, hús, stól, hús o.fl.
2. Fylgir barnið einföldum fyrirmælum?
Dæmi: Settu kubbin í kassa. Lætu bolinn á borðið.
3. Getur barnið fundið réttan hlut þegar sagnorð eru notuð í fyrirmælum?
Dæmi: Þynda mér það sem við hlum með. Úr hversu drökum við?

Aldur 3 – 4 ár

1. Getur barnið flokkað hluti eftir yfirhugtökum?
Dæmi: fót, leikfang, matar, dýr.
2. Skilur barnið setningar sem innihalda forsetningar?
Dæmi: Settu bílin undir skólin. Settu kubbin upp á borð.
3. Þekkir barnið minnst þrjú til fjögur lítaheiti?

Aldur 4 – 5 ár

1. Skilur barnið stigbreytingu lýsingarorða? Hér er átt við hvort barnið átti sig á orðum yfir samantekt á s. s. stór, minni, smelli.
2. Skilur barnið málsgreinar með neitun í aukasetningu? (Sjá handbók)
3. Getur barnið útskýrt orð yfir algenga hluti? Hvað er búi? Hvað er hlutur?

MÁLVIÐUND

Aldur 2 – 3 ár

1. Sýnir barnið áhuga þegar þú skoðir saman myndabækur?
2. Tekur barnið þátt í leikjum með rím og stuttar þulur?
3. Tekur barnið þátt í söngstundum?

Aldur 3 – 4 ár

1. Mán barnið rímið og söngva sem oft er farið í?
2. Tekur barnið þátt í að ríma?
3. Getur barnið með hjálp mynda greint mun á líkum orðum?

Aldur 4 – 5 ár

1. Kann barnið að ríma?
2. Getur barnið aðgreint fyrsta hljóð í orðum?
3. Getur barnið skrifað nafnið/gælunafnið sitt?

FRAMBURÐUR

Aldur 2 – 3 ár

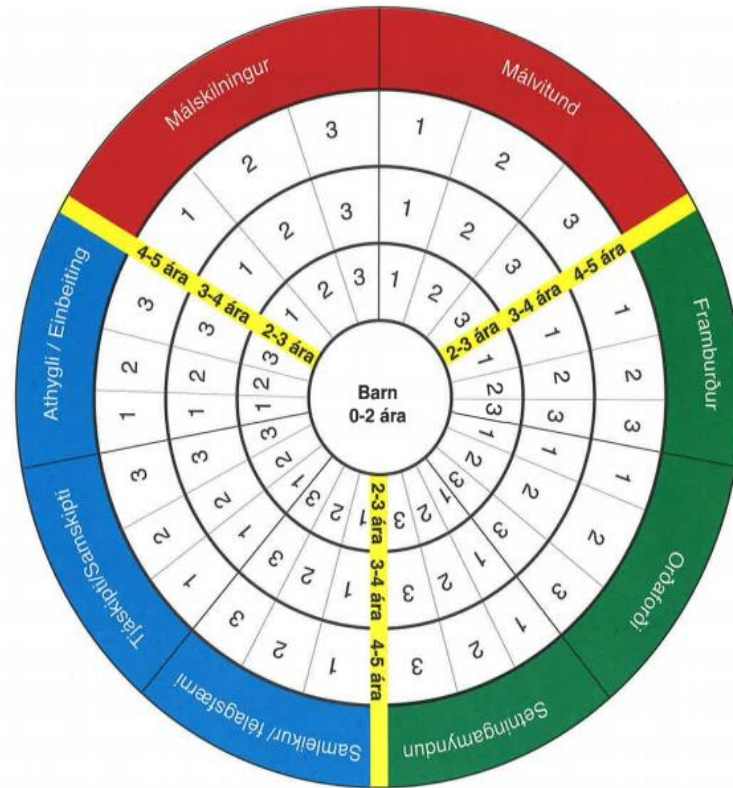
1. Er tilkúlega auðvelt að skilja barnið?
2. Getur barnið borið fram orð með /m/, /n/, /b/, /d/, /l/
3. Ber barnið orð yfirleiti skýrt fram?

Aldur 3 – 4 ár

1. Getur barnið borið fram /k/, /g/ rétt í orðum?
Dæmi: kóði, kaka, gott, egg.
2. Notar barnið /s/, /n/, og /v/ rétt fremst í orðum?
Dæmi: söt, feni, vinur.
3. Getur barnið borið fram öll atkvæði í þriggja atkvæða orðum?
Dæmi: lögubúll, lúður, almari.

Aldur 4 – 5 ár

1. Getur barnið borið rétt fram samhljóðaklása í orðum?
Dæmi: ginn, kúka, veski, bönn, hringur.
2. Ber barnið /s/ hljóðið rétt fram?
3. Ber barnið /n/ hljóðið rétt fram?

ORÐAFORÐI

Aldur 2 – 3 ár

1. Notar barnið nafnorð orð yfir hluti?
Dæmi: búi, skó, hús.
2. Notar barnið algeng sagnorð?
Dæmi: mála, setja, sofa, láta.
3. Notar barnið fornað þegar það talar um sjálft sig?
Dæmi: ég, mig, mitt, mín.

Aldur 3 – 4 ár

1. Notar barnið nafnorð í fleirtölu?
Dæmi: búi, bílar, snipa-dogur.
2. Notar barnið spurnarorð?
Dæmi: Hvar? Hver? Hvort?
3. Notar barnið þáð sagna?
Dæmi: þetta - þetta, þetta - þetta.

Aldur 4 – 5 ár

1. Notar barnið lítaheiti með nafnorðum?
Dæmi: rauður búi, gull hús.
2. Er barnið farið að nota yfirhugtök í töluðu máli?
Dæmi: húsdýr, góð, matar.
3. Notar barnið orð yfir form, stærð og fjölda?
Dæmi: hringur, stórt, lítið, tví, margi.

SETNINGAMYNDUN

Aldur 2 – 3 ár

1. Notar barnið tveggja til þriggja orða setningar (yfirfærar)?
Dæmi: Mamma koma. Búi í magga.
2. Er barnið farið að spyrja spurninga (með hljóðfalli eða orðum)?
Dæmi: Hvað þetta (þa enn)? Magga koma?
3. Notar barnið yfingar með nei eða ekki?
Dæmi: Ekki fara ú. Má ekki taka bílinn.

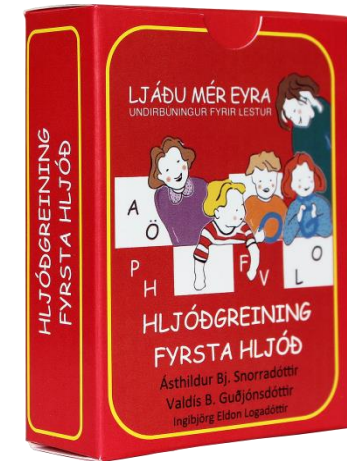
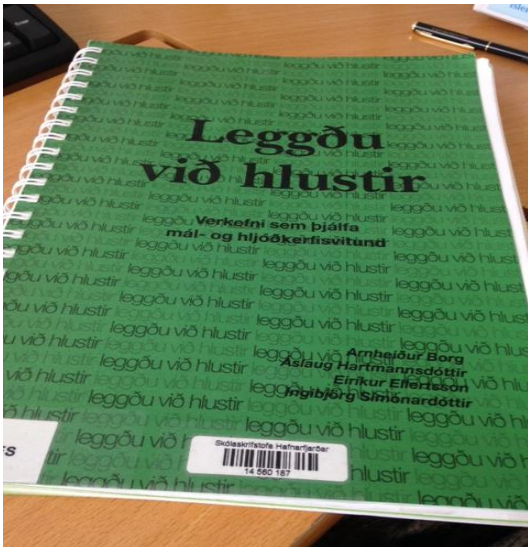
Aldur 3 – 4 ár

1. Getur barnið myndað allt að fjögurra orða setningu með rétri orðaröð?
2. Notar barnið forsetningar í setningum?
Dæmi: I, á, undir, fyrir aftan, uppi.
3. Er barnið farið að tengja saman setningar með og/ en?
Dæmi: Ég hafa bíla kúðana en þú rauða.

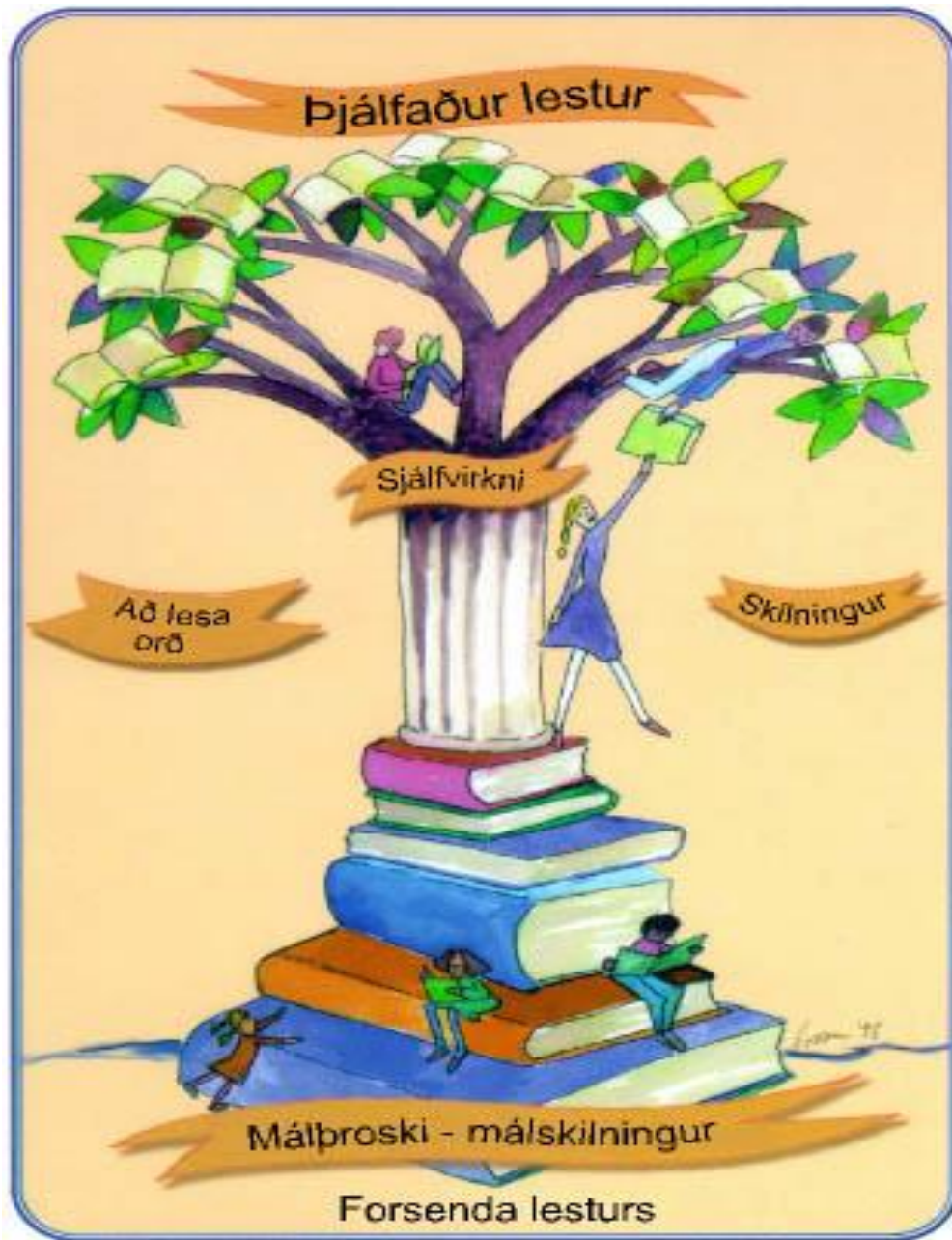
Aldur 4 – 5 ár

1. Er barnið farið að nota hvernig og af hverju/hvers vegna spurningar?
2. Getur barnið myndað setningar um það sem hefur gerst eða getur gerst?
3. Notar barnið af því að setningar?

Aðferðir – smáforrit – spil – bækur

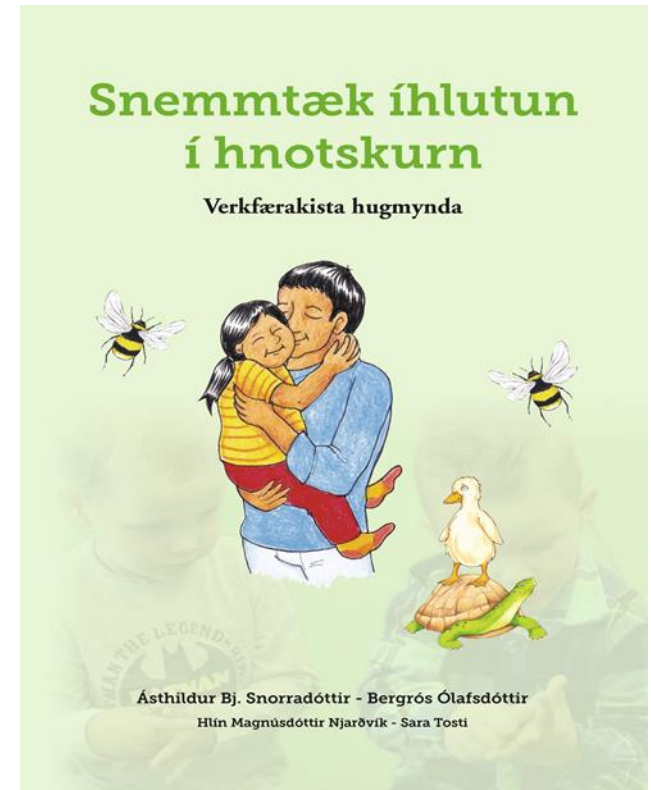

Þættir sem einkenna **góða lesara:**

1. Góð hljóðavitund,
góð næmi fyrir tengslum stafs
og hljóðs. Eiga auðvelt með að
lesa orð (umskrá).
2. Góður málskilningur,
góð þekking á málinu - góður
orðskilningur
3. Góð lesfimi /sjálfvirkni.
Ná að lesa hratt og sjálfvirkt, og
geta beint allri athygli að efni
textans

(Steinunn Torfadóttir, 2009)

- Snemmbær stuðningur – málþing
 - Starfsþróunarmódel
 - Handbókarrammi
 - Flokkun á málörvunarefni
 - Málörvunarstundir – upptökur
 - Orðforðalisti. Getur(Getur ekki)
 - Gagnlegt efni: Málþroski og læsi
 - Handbækur vegna þróunarverkefna um snemmtæka íhlutun
- snemmtaek@gmail.com

Snemmtæk íhlutun í málörvunleikskólabarna

Undirbúningur fyrir lestur

Lausnir

Verkferlar á öllum skólastigum – Aðgerðaráætlun

Læsisstefna. Heildstæð skólastefna

Samstarf við heilsugæslu

Matstæki í leik og grunnskóla – íhlutun

Þróunarverkefni í leik og grunnskólum - mannauður

Uppbygging málörvunartíma. Gefðu tíu. Sjónarænar vísbendingar

Íslenskt málörvunarefni – Widgit on line. Tákn með tali

Tengiliðafundir – metnaðarfullir kennarar – reynsla/þekking

Snemmbær stuðingur – íhlutun og eftirfylgni

Ráðgjöf: Sérkennsluráðgjafar, Kennsluráðgjafar, sálfræðingar, talmeinafræðingar - eftirfylgd

Heildstæð skólastefna – skil á milli skólastiga

Aukin teymisvinna – þverfagleg nálgun

